

„PRZEMOC WOBEC DZIECI, CZYM JEST I JAKIE SĄ JEJ SKUTKI”

Przemoc ... jedno słowo... a tak wiele znaczeń.. Kiedy słyszymy, że ktoś mówi o przemocy często nie zastanawiamy się jak wiele razy sami jej doświadczyliśmy. Niestety wielu z nas także w tej chwili lub po przeczytaniu tego artykułu stwierdzi, że było lub jest jej sprawcami wobec najbliższych. Przemoc jest dookoła nas. Wystarczy tylko szerzej otworzyć oczy, żeby zobaczyć jak przenika media, instytucje czy szkoły. Przemoc wobec dzieci nie jest zjawiskiem nowym, jest powszechnie znana od czasu, gdy ludzie zaczęli rejestrować swą historię. Problem przemocy wobec dzieci osiąga obecnie takie rozmiary, że zapobieganie mu i szukanie rozwiązań wymaga współpracy wielu instytucji, udziału rodzin i zaangażowania różnych organizacji zajmujących się ochroną i wspieraniem ofiar przemocy.

O przemocy słyszymy wiele, ale szczególnie boli nas, kiedy docierają do nas informacje o dzieciach skatowanych przez rodziców czy opiekunów. Wystarczy włączyć wiadomości, żeby co jakiś czas dowiedzieć się o drastycznych konsekwencjach przemocy wobec dzieci. Możemy mówić o konsekwencji bezpośrednich, takich jak obrażenia fizyczne czy nawet śmierć, ale także o poważnych zaburzeniach w sferze rozwoju psychicznego, społecznego i emocjonalnego dzieci.

Kiedy mówimy o przemocy, to musimy pamiętać, że jest ona zamierzonym działaniem i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Powoduje cierpienie i ból, a sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody; na doświadczanie bólu i cierpienia oraz sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony. Przemoc wobec dziecka może przybierać różne formy. Z krzywdzeniem dziecka mamy do czynienia wtedy, gdy doświadcza ono przemocy fizycznej, przemocy psychicznej (emocjonalnej), przemocy seksualnej i zaniedbywania. Przemocą fizyczną nazwiemy każde nieprzypadkowe użycie siły fizycznej wobec dziecka i możemy do niej zaliczyć np. klapsy, bicie pasem, bicie pięścią, szarpanie, popychanie, potrząsanie dzieckiem, policzkowanie, przypalanie papierosem czy duszenie. Łatwo też ją rozpoznać, ponieważ często małe dzieci mówią o niej wprost np. moja mama i tata mnie biją, są dla mnie źli. Przemoc fizyczna często jest widoczna gołym okiem, ponieważ przyjmuje postać zewnętrznych obrażeń skóry. tj. krwiaki, sińce, oparzenia. Przemoc seksualna polega na zmuszaniu osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania o jej zgodę. Obejmuje kazirodztwo, gwałt, uwiedzenie, wykorzystywanie dzieci do celów pornografii i prostytucji. Konsekwencją tego rodzaju przemocy mogą być obrażenia ciała, choroby przenoszone drogą płciową, krwawienia z dróg rodnych, urazy, prowokacyjne zachowania seksualne, lęki, nerwice, depresja, niska samoocena, poczucie winy, zaburzenia osobowości, i wiele innych. Kolejną formą jest przemoc emocjonalna czyli brak wsparcia ze strony najbliższego środowiska, brak wsparcia osoby znaczącej, który uniemożliwia rozwój kompetencji emocjonalnych i społecznych dziecka. Działania uznawane za krzywdzenie emocjonalne obejmują: nadmierne wymagania stawiane dziecku, które są nieadekwatne do jego możliwości psychofizycznych, nadopiekuńczość, ograniczanie swobodnego poruszania się, straszenie, moralizowanie, oczernianie, wymuszanie lojalności, dyskryminowanie, wyśmiewanie, niszczenie rzeczy osobistych, upokarzanie, straszenie wyrzuceniem z domu lub oddaniem do domu dziecka oraz wszelkie inne nie fizyczne formy wrogiego lub odrzucającego traktowania. Do tej kategorii zalicza się także sytuacje, w której dziecko jest

świadkiem przemocy pomiędzy rodzicami lub innymi członkami rodziny, a także oschłość emocjonalna rodzica lub opiekuna polegająca na ukrywaniu rzeczywistej miłości do dziecka. W literaturze wymienia się dodatkowo zaniedbywanie, które może przybierać następujące formy: zaniedbywanie fizyczne (niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych dziecka tj. właściwe wyżywienie, pielęgnacja, higiena, wypoczynek, które może doprowadzić np. do chorób skóry, zapaleń, odmrożeń, zmian pasożytniczych), zaniedbywanie żywieniowe – głodzenie, niedostarczanie dziecku odpowiedniej ilości jedzenia może prowadzić do nieprawidłowości w rozwoju fizycznym i psychicznym), zaniedbywanie zdrowotne – niewystarczająca dbałość o zdrowie dziecka lub jej całkowity brak, np. niezgłaszanie się z dzieckiem do szczepień, nieleczenie stanów chorobowych, itp.), zaniedbywanie edukacji dziecka (brak przyborów szkolnych, nieodrabianie lekcji, a nawet nieposyłanie dziecka do szkoły), zaniedbywanie emocjonalne – niezaspokajanie podstawowych potrzeb psychicznych dziecka: miłości, bliskości, czułości, kontaktu fizycznego oraz brak wystarczającej opieki i troski o dziecko (brak zainteresowania potrzebami dziecka, a w skrajnych przypadkach porzucenie dziecka).

Dzieci krzywdzone doświadczają codziennie wielu nieprzyjemnych emocji. Czują smutek, strach i nie widzą nadziei na zmianę. Nie wiedzą jak sobie poradzić i kogo prosić o pomoc skoro najbliższe osoby powodują jego ból i cierpienie. Odczuwają ambiwalentny stosunek do sprawcy i nie wiedzą komu zaufać, gdy najbliżsi go zawiedli. Pojawiają się u nich zniekształcenia poznawcze. Dzieci myślą, że są gorsze i skazane na smutek oraz skazane na krzywdzenie w kolejnych relacjach z innymi ludźmi. Obwiniają się za wydarzenia, za swój udział w nich i swoją bierność. Nagromadzenie silnych emocji i wystąpienie przemocy może także spowodować wystąpienie zespołu stresu pourazowego (PTSD) lub innych silnych reakcji stresowych. Dzieci, które są krzywdzone w rodzinie mogą rozwijać się wolniej niż ich rówieśnicy zarówno w sferze fizycznej jak i poznawczej. U dzieci krzywdzonych możemy zauważyć także zachowania autodestrukcyjne (samookaleczenia, próby samobójcze, zaburzenia jedzenia), dolegliwości psychosomatyczne tj. bóle brzucha, zaburzenia miesiączkowania, problemy szkolne (zaburzenia koncentracji uwagi, nagłe obniżenie wyników w nauce, problemy w relacjach rówieśniczych). Dzieci ofiary przemocy w dorosłym życiu mogą przejmować wzorce swoich oprawców i powielać podobne zachowania wychowując swoje potomstwo. Dzieci wychowujące się w rodzinie z przemocą żyją z poczuciem zagrożenia i uczą się takich sposobów postępowania, aby przywrócić bezpieczeństwo i stabilizację. Mechanizm postępowania dzieci w rodzinie z przemocą jest bardzo zbliżony do tego w rodzinach alkoholowych. Dzieci przyjmują rolę bohatera rodzinnego, maskotki, kozła ofiarnego lub niewidzialnego dziecka.

Na szczęście polskie prawo w sposób jednoznaczny zabrania stosowania przemocy, a także wszelkich zachowań podejmowanych na szkodę bliskich osób. Nie pozostawiamy ofiar bez pomocy. Pomóżmy dzieciom godnie żyć i prawidłowo się rozwijać. Po prostu reagujmy, kiedy widzimy, że dziecko jest krzywdzone. Jeżeli mamy wątpliwości zasięgajmy rady specjalistów, których na terenie naszego miasta nie brakuje. Korzystajmy z pomocy Policji, Prokuratury, Pomocy Społecznej, Zespołu Interdyscyplinarnego, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej, placówek ochrony zdrowia czy Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Opracowała: Ilona Skalińska – psycholog w PPP w Dęblinie, członek Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, członek Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dęblinie.

Literatura

1. *„Jak rozpoznać dziecko krzywdzone?” pod redakcją Anny Grajcarek, Wydawnictwo Fundacji ad vocem, Kraków 2014 r, Wydanie I.*
2. *„Przemoc wobec dzieci. Wybrane zagadnienia i przepisy prawne” Jarosław Polanowski, Niebieska Linia nr 5 / 2000*
3. *„Dzieci się liczą. Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa i rozwoju dzieci w Polsce” Joanna Włodarczyk – Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.*
4. *„Przemoc w rodzinie wobec dziecka. Procedury interwencyjne w szkole” pod redakcją Jolanty Zmarzlik. ORE*